ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (πέμπτο τμήμα)
της 29ης Ιουνίου 1994 *

Στην υπόθεση C-60/93,

που έχει ως αντικείμενο αίτηση του Hoge Raad der Nederlanden προς το Δικαστήριο, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 177 της Συνθήκης ΕΟΚ, με την οποία ζητείται, στο πλαίσιο της διαφοράς που εκκρεμεί ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου μεταξύ

R. L. Aldewereld

και

Staatssecretaris van Financiën,

η έκδοση προδικαστικής αποφάσεως ως προς την ερμηνεία του κανονισμού (ΕΟΚ) 1408/71 του Συμβουλίου, της 14ης Ιουνίου 1971, περί εφαρμογής των συστημάτων κοινωνικής ασφαλίσεως στους μισθωτούς, στους μη μισθωτούς και στα μέλη των οικογενειών τους που διακινούνται εντός της Κοινότητας, λαμβανομένου υπόψη του κειμένου του που απορρέει από τον κανονισμό (ΕΟΚ) 2001/83 του Συμβουλίου, της 2ας Ιουνίου 1983 (ΕΕ L 230, σ. 6),

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (πέμπτο τμήμα),

συγκείμενο από τους J. C. Moitinho de Almeida (εισηγητή), πρόεδρο τμήματος, R. Joliet, G. C. Rodríguez Iglesias, F. Grévisse και M. Zuleeg, δικαστές,

* Γλώσσα διαδικασίας: η ολλανδική.

γενικός εισαγγελέας: C. O. Lenz
γραμματέας: H. A. Rühl, κύριος υπάλληλος διοικήσεως,

λαμβάνοντας υπόψη τις γραπτές παρατηρήσεις που κατέθεσαν:

— η προσφεύγουσα της κύριας δίκης, εκπροσωπουμένη από τον G. Meier, σύμβουλο επί φορολογικών υποθέσεων,

— η Ολλανδική Κυβέρνηση, εκπροσωπουμένη από τον A. Bos, νομικό σύμβουλο του Υπουργείου Εξωτερικών,

— η Ιταλική Κυβέρνηση, εκπροσωπουμένη από τον καθηγητή Luigi Ferrari Bravo, προϊστάμενο της υπηρεσίας διπλωματικών διαφορών του Υπουργείου Εξωτερικών, επικουρούμενο από τον Pier Giorgio Ferri, avvocato dello Stato,

— η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπουμένη από την M. Πατακιά και τον B. Drijber, μέλη της Νομικής Υπηρεσίας,

έχοντας υπόψη την έκθεση ακροατηρίου,

αφού άκουσε τις προφορικές παρατηρήσεις της Ολλανδικής Κυβερνήσεως, εκπροσωπουμένης από τον J. W. de Zwaan, και της Επιτροπής, κατά τη συνεδρίαση της 27ης Ιανουαρίου 1994,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 10ης Φεβρουαρίου 1994,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

1 Με απόφαση της 3ης Μαρτίου 1993, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 10 Μαρτίου 1993, το Hoge Raad der Nederlanden υπέβαλε, δυνάμει του άρθρου 177

της Συνθήκης ΕΟΚ, προδικαστικό ερώτημα ως προς την ερμηνεία του κανονισμού (ΕΟΚ) 1408/71 του Συμβουλίου, της 14ης Ιουνίου 1971, περί εφαρμογής των συστημάτων κοινωνικής ασφαλίσεως στους μισθωτούς, στους μη μισθωτούς και στα μέλη των οικογενειών τους που διακινούνται εντός της Κοινότητας, λαμβανομένου υπόψη του κειμένου του που απορρέει από τον κανονισμό (ΕΟΚ) 2001/83 του Συμβουλίου, της 2ας Ιουνίου 1983 (ΕΕ L 230, σ. 6).

2 Το ζήτημα αυτό ανέκυψε στα πλαίσια διαφοράς μεταξύ του R. L. Aldewereld και του Staatssecretaris van Financiën, η οποία αφορούσε την καταβολή ασφαλιστικών εισφορών για το έτος 1986.

3 Ο Aldewereld είναι Ολλανδός υπήκοος και κατοικούσε στις Κάτω Χώρες, όταν προσελήφθη από επιχείρηση εγκατεστημένη στη Γερμανία, η οποία τον απέσπασε αμέσως στην Ταϊλάνδη, όπου εργάστηκε, κατά το 1986.

4 Από την αίτηση για την έκδοση προδικαστικής αποφάσεως προκύπτει ότι λόγω της δραστηριότητας αυτής ο Aldewereld ήταν υποχρεωμένος να καταβάλλει εισφορές στη Γερμανία στα πλαίσια των κλάδων της κοινωνικής ασφαλίσεως περί παροχών ασθενείας, ανεργίας, γήρατος και ατυχήματος, ο δε εργοδότης του παρακράτησε απευθείας από τον μισθό που του κατέβαλε το 1986 τις αναλογούσες εισφορές.

5 Για το έτος 1986, οι ολλανδικές φορολογικές αρχές του ζήτησαν να καταβάλει, ως κάτοικος Κάτω Χωρών, τις υποχρεωτικές εισφορές βάσει της ολλανδικής νομοθεσίας περί κοινωνικών ασφαλίσεων, κατά την οποία δεν απαιτείται να έχει ασκήσει ο ενδιαφερόμενος επαγγελματικές δραστηριότητες στη χώρα αυτή.

6 Το Gerechtshof te Arnhem (Κάτω Χώρες), ενώπιον του οποίου άσκησε προσφυγή ο Aldewereld, έκρινε ότι από τις διατάξεις του άρθρου 13, παράγραφοι 1 και 2, στοιχείο α', του κανονισμού συνάγεται ότι ο ενδιαφερόμενος πρέπει να υπάγεται μάλλον στη νομοθεσία της χώρας κατοικίας του παρά στη νομοθεσία της χώρας εγκαταστάσεως του εργοδότη του.

7 Ο Aldewereld άσκησε αναίρεση κατά της αποφάσεως αυτής ενώπιον του Hoge Raad der Nederlanden, το οποίο ερωτά καταρχάς αν ο κανονισμός 1408/71 μπορεί να προσφέρει λύση σε περίπτωση όπως η προαναφερθείσα, δεδομένου ότι τα άρθρα 13 έως 17 του κανονισμού αναφέρονται μόνον στην κατάσταση των εργαζομένων που ασκούν τις δραστηριότητές τους στο έδαφος ενός κράτους μέλους ή σε πλοίο με σημαία κράτους μέλους. Σε περίπτωση καταφατικής απαντήσεως, το Hoge Raad θέλει να πληροφορηθεί αν, όπως έκρινε το πρωτοβάθμιο δικαστήριο, από τις διατάξεις του άρθρου 13, παράγραφοι 1 και 2, στοιχείο α', του κανονισμού συνάγεται ότι ο ενδιαφερόμενος πρέπει να υπάγεται στη νομοθεσία της χώρας της κατοικίας του.

8 Λαμβάνοντας υπόψη τα ερωτήματα αυτά, το Hoge Raad der Nederlanden αποφάσισε να αναστείλει τη διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο το εξής προδικαστικό ερώτημα:

«Εμποδίζουν οι κανόνες του ευρωπαϊκού κοινοτικού δικαίου, που αποσκοπούν στη διασφάλιση της ελεύθερης κυκλοφορίας των εργαζομένων εντός της Κοινότητας, και, ειδικότερα, οι κανόνες περί καθορισμού της εφαρμοστέας εθνικής νομοθεσίας που περιέχονται στον τίτλο ΙΙ του κανονισμού (ΕΟΚ) 1408/71 του Συμβουλίου, της 14ης Ιουνίου 1971, να ζητούνται από εργαζόμενο κατοικούντα σε κράτος μέλος, αλλ' απασχολούμενο υπό την ιδιότητα του μισθωτού από επιχείρηση εγκατεστημένη σε άλλο κράτος μέλος, αλλ' ασκούσα τις δραστηριότητές της αποκλειστικώς εκτός Κοινότητας, ο οποίος, λόγω της απασχολήσεώς του αυτής, υποχρεούται να καταβάλλει ασφαλιστικές εισφορές σύμφωνα με τη νομοθεσία αυτού του άλλου κράτους μέλους, ασφαλιστικές εισφορές κατ' εφαρμογήν της νομοθεσίας του κράτους μέλους της κατοικίας του;»

9 Κατά το άρθρο 13, παράγραφος 1, του κανονισμού 1408/71,

«1. Με την επιφύλαξη του άρθρου 14γ, τα πρόσωπα για τα οποία ισχύει ο παρών κανονισμός υπόκεινται στη νομοθεσία ενός μόνον κράτους μέλους. Η νομοθεσία αυτή προσδιορίζεται σύμφωνα με τις διατάξεις του παρόντος τίτλου.»

10 Στον βαθμό που δεν αμφισβητείται ότι ένα πρόσωπο ευρισκόμενο στην κατάσταση του Aldewereled υπάγεται στο προσωπικό πεδίο εφαρμογής του κανονισμού, όπως ορίζεται στο άρθρο 2 του κανονισμού, ισχύει κατ' αρχήν ο προβλεπόμενος από το προπαρατεθέν άρθρο 13, παράγραφος 1, κανόνας της εφαρμογής μιας μόνον εθνικής νομοθεσίας, η δε εφαρμοστέα εθνική νομοθεσία καθορίζεται σύμφωνα με τις διατάξεις του τίτλου ΙΙ του κανονισμού αυτού.

11 Εντούτοις, καμιά από τις διατάξεις του τίτλου αυτού δεν αφορά άμεσα την κατάσταση εργαζομένου ο οποίος, όπως ο Aldewereld, προσελήφθη από επιχείρηση κοινοτική μη ασκούσα όμως καμία δραστηριότητα εντός της Κοινότητας.

12 Η Ολλανδική Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι η μη ύπαρξη στον κανονισμό ρητού κανόνα άρσεως συγκρούσεως για την εν λόγω κατάσταση δεν αποτελεί κενό, αλλά προκύπτει ότι μια τέτοια κατάσταση δεν καλύπτεται από τα άρθρα 48 έως 51 της Συνθήκης. Επομένως, το κοινοτικό δίκαιο δεν εμποδίζει να υπόκειται ένα πρόσωπο, όπως ο Aldewereld, στη διπλή υποχρέωση να καταβολής εισφορών για την ίδια περίοδο.

13 Η άποψη αυτή δεν μπορεί να γίνει δεκτή.

14 Από τη νομολογία του Δικαστηρίου προκύπτει (βλ., συναφώς, ιδίως, απόφαση της 12ης Ιουλίου 1984 στην υπόθεση 237/83, Prodest, Συλλογή 1984, σ. 3153, σκέψη 6) ότι απλώς και μόνον το γεγονός ότι οι δραστηριότητες ενός εργαζομένου ασκούνται εκτός του εδάφους της Κοινότητας δεν αρκεί για να τεθεί εκποδών η εφαρμογή των κοινοτικών κανόνων περί ελεύθερης κυκλοφορίας των εργαζομένων, εφόσον η εργασιακή σχέση συνδέεται αρκούντως στενά με το έδαφος της Κοινότητας. Σε περίπτωση όπως η παρούσα, τέτοια σύνδεση ανευρίσκεται στο γεγονός ότι ο κοινοτικός εργαζόμενος προσελήφθη από επιχείρηση άλλου κράτους μέλους και, ως εκ τούτου, υπήχθη στο καθεστώς κοινωνικής ασφαλίσεως του κράτους αυτού.

15 Επομένως, πρέπει να προσδιοριστεί η εφαρμοστέα νομοθεσία λαμβάνοντας υπόψη τις διατάξεις του τίτλου II του κανονισμού καθώς και τον σκοπό που αυτές επιδιώκουν.

16 Στο πλαίσιο αυτό, η Επιτροπή υποστηρίζει ότι στην παρούσα κατάσταση του κοινοτικού δικαίου θα ήταν λογικό και ενδεδειγμένο να καταλείπεται στον εργαζόμενο, όπως ο Aldewereld, η επιλογή της εφαρμοστέας νομοθεσίας, με το αιτιολογικό ότι, σε μια τέτοια κατάσταση, ο τίτλος II του κανονισμού δεν εκφράζει προτίμηση ούτε υπέρ της νομοθεσίας του κράτους της κατοικίας του εργαζομένου ούτε υπέρ της νομοθεσίας του κράτους της έδρας της επιχειρήσεως.

17 Η άποψη αυτή πρέπει να απορριφθεί.

18 Συγκεκριμένα, η μοναδική διάταξη του τίτλου II του κανονισμού που προβλέπει τη δυνατότητα επιλογής υπέρ του εργαζομένου, ήτοι το άρθρο 16, αφορά το «προσωπικό που υπηρετεί στις διπλωματικές αποστολές ή τις προξενικές υπηρεσίες» καθώς και το «επικουρικό προσωπικό των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων». Η κατάσταση όμως αυτών των εργαζομένων είναι ιδιάζουσα και δεν μπορεί να συγκριθεί με εκείνη του εν λόγω εργαζομένου.

19 Στην περίπτωση του προσωπικού που υπηρετεί σε διπλωματικές αποστολές ή προξενεία, το δικαίωμα επιλογής επιτρέπει στο κράτος μέλος που αποστέλλει το προσωπικό να αποφεύγει τις δυσχέρειες προσλήψεως μεταξύ των υπηκόων του, οι οποίες θα προέρχονταν από την εφαρμογή της νομοθεσίας του κράτους μέλους απασχολήσεως, οσάκις η νομοθεσία περί κοινωνικής ασφαλίσεως του κράτους καταγωγής θα ήταν ευνοϊκότερη. Οι ίδιες σκέψεις εξηγούν το δικαίωμα επιλογής που χορηγείται στο επικουρικό προσωπικό των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων.

20 Πλην των ειδικών αυτών περιπτώσεων, η εφαρμοστέα νομοθεσία προκύπτει αντικειμενικά από τις διατάξεις του τίτλου ΙΙ του κανονισμού, λαμβανομένων υπόψη των συνδετικών στοιχείων που παρουσιάζει η εν λόγω κατάσταση με τη νομοθεσία των κρατών μελών.

21 Σε μια κατάσταση όπως αυτή της κύριας δίκης, τα μόνα συνδετικά στοιχεία με τη νομοθεσία ενός κράτους μέλους είναι, αφενός, η κατοικία του εργαζομένου και, αφετέρου, ο τόπος εγκαταστάσεως του εργοδότη. Επομένως, από τα στοιχεία αυτά πρέπει να επιλεγεί το κριτήριο καθορισμού της εφαρμοστέας νομοθεσίας στην εν λόγω κατάσταση.

22 Όπως ορθά τόνισε η Ιταλική Κυβέρνηση, η εφαρμογή της νομοθεσίας του κράτους μέλους κατοικίας του εργαζομένου εμφανίζεται, στο σύστημα του κανονισμού, ως επικουρικός κανόνας που έχει εφαρμογή μόνον στην περίπτωση που η νομοθεσία αυτή συνδέεται με την εργασιακή σχέση. Επομένως, οσάκις ο εργαζόμενος δεν κατοικεί στο έδαφος ενός από τα κράτη μέλη όπου ασκεί τη δραστηριότητά του, κανονικά έχει εφαρμογή η νομοθεσία της έδρας ή της κατοικίας του εργοδότη.

23 Συγκεκριμένα, κατά το άρθρο 14, σημείο 2, στοιχείο β', του κανονισμού, πλην του ταξιδεύοντος δια ξηράς ή θαλάσσης προσωπικού μιας επιχειρήσεως που διενεργεί διεθνείς μεταφορές επιβατών ή εμπορευμάτων, το πρόσωπο που ασκεί κανονικά έμμισθη δραστηριότητα στο έδαφος δύο ή περισσοτέρων κρατών μελών υπόκειται

«i) στη νομοθεσία του κράτους μέλους στο έδαφος του οποίου κατοικεί, αν ασκεί μέρος της δραστηριότητάς του στο έδαφος αυτό ή αν απασχολείται για λογαριασμό περισσοτέρων επιχειρήσεων ή περισσοτέρων εργοδοτών που έχουν την έδρα ή κατοικία τους στο έδαφος διαφόρων κρατών μελών.

ii) στη νομοθεσία του κράτους μέλους στο έδαφος του οποίου η επιχείρηση ή ο εργοδότης που τον απασχολεί έχει την έδρα της ή την κατοικία του, αν δεν κατοικεί στο έδαφος ενός από τα κράτη μέλη στα οποία ασκεί τη δραστηριότητά του.»

24 Σε περίπτωση όπως αυτή της κύριας δίκης, η νομοθεσία του κράτους μέλους της κατοικίας του εργαζομένου δεν μπορεί να έχει εφαρμογή, διότι η νομοθεσία αυτή δεν παρουσιάζει κανένα σύνδεσμο με την εργασιακή σχέση, εν αντιθέσει προς τη νομοθεσία του κράτους όπου είναι εγκατεστημένος ο εργοδότης, η οποία πρέπει, επομένως, να εφαρμόζεται.

25 Από τις ανωτέρω σκέψεις προκύπτει ότι, ελλείψει ρητής διατάξεως αφορώσας ρητώς την κατάσταση προσώπου που βρίσκεται στην ίδια θέση με τον Aldewereld, το πρόσωπο αυτό υπάγεται, σύμφωνα με το σύστημα του κανονισμού, στη νομοθεσία του κράτους μέλους όπου είναι εγκατεστημένος ο εργοδότης.

26 Επομένως, στο προδικαστικό ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι οι κανόνες του κοινοτικού δικαίου οι οποίοι αποσκοπούν στη διασφάλιση της ελεύθερης κυκλοφορίας των εργαζομένων εντός της Κοινότητας και, ειδικότερα, οι διέπουσες τον καθορισμό της εφαρμοστέας εθνικής νομοθεσίας διατάξεις που περιέχονται στον τίτλο II του κανονισμού 1408/71 δεν επιτρέπουν να επιβάλλεται σε εργαζόμενο ο οποίος κατοικεί στο έδαφος κράτους μέλους, εργάζεται ως μισθωτός σε επιχείρηση εγκατεστημένη σε άλλο κράτος μέλος, ασκούσα όμως τις δραστηριότητές της αποκλειστικά εκτός Κοινότητας, και είναι υποχρεωμένος, λόγω της εργασίας του, να καταβάλλει ασφαλιστικές εισφορές σύμφωνα με τη νομοθεσία αυτού του άλλου κράτους μέλους, να καταβάλλει ασφαλιστικές εισφορές κατ' εφαρμογήν της νομοθεσίας του κράτους όπου έχει την κατοικία του.

Επί των δικαστικών εξόδων

27 Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν η Ολλανδική και η Ιταλική Κυβέρνηση καθώς και η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, οι οποίες κατέθεσαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, δεν αποδίδονται. Δεδομένου ότι η παρούσα

διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων.

Για τους λόγους αυτούς,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (πέμπτο τμήμα),

κρίνοντας επί του ερωτήματος που του υπέβαλε, με την απόφαση της 3ης Μαρτίου 1993, το Hoge Raad der Nederlanden, αποφαίνεται:

Οι κανόνες του κοινοτικού δικαίου οι οποίοι αποσκοπούν στη διασφάλιση της ελεύθερης κυκλοφορίας των εργαζομένων εντός της Κοινότητας και, ειδικότερα, οι διέπουσες τον καθορισμό της εφαρμοστέας εθνικής νομοθεσίας διατάξεις που περιέχονται στον τίτλο II του κανονισμού (ΕΟΚ) 1408/71 του Συμβουλίου, της 14ης Ιουνίου 1971, περί εφαρμογής των συστημάτων κοινωνικής ασφαλίσεως στους μισθωτούς, στους μη μισθωτούς και στα μέλη των οικογενειών τους που διακινούνται εντός της Κοινότητας, λαμβανομένου υπόψη του κειμένου του που απορρέει από τον κανονισμό (ΕΟΚ) 2001/83 του Συμβουλίου, της 2ας Ιουνίου 1983, δεν επιτρέπουν να επιβάλλεται σε εργαζόμενο ο οποίος κατοικεί στο έδαφος κράτους μέλους, εργάζεται ως μισθωτός σε επιχείρηση εγκατεστημένη σε άλλο κράτος μέλος, ασκούσα όμως τις δραστηριότητές της αποκλειστικώς εκτός Κοινότητας, και είναι υποχρεωμένος, λόγω της εργασίας του, να καταβάλλει ασφαλιστικές εισφορές σύμφωνα με τη νομοθεσία αυτού του άλλου κράτους μέλους, να καταβάλλει ασφαλιστικές εισφορές κατ' εφαρμογήν της νομοθεσίας του κράτους όπου έχει την κατοικία του.

Moitinho de Almeida Joliet Rodríguez Iglesias

Grévisse Zuleeg

Δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο Λουξεμβούργο στις 29 Ιουνίου 1994.

Ο Γραμματέας

R. Grass

Ο Πρόεδρος του πέμπτου τμήματος

J. C. Moitinho de Almeida